

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Aan de minister van Economische Zaken
Dhr. H.G.J. Kamp
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

ons kenmerk
2796-57/Ha/jr
behandeld door
drs. S.J. Harkema
doorkiesnummer
(030) 234 76 66

Datum: 23 oktober 2013

Onderwerp: *Evaluatie monitoring gaswinning Waddenzee Moddergat, Lauwersoog en Vierhuizen*

Geachte heer Kamp,

De Commissie voor de milieueffectrapportage adviseert vanaf 2007 jaarlijks als Auditcommissie over de monitoring van de gaswinning onder de Waddenzee vanaf de locaties Moddergat, Lauwersoog en Vierhuizen. U heeft ons per brief van 30 juli 2013 (kenmerk DGETM-EM / 13131963) verzocht om dit jaar te adviseren over de evaluatie 2007-2012 van het monitoringsprogramma.

De Auditcommissie constateert dat de nu voorliggende evaluatie nog onvoldoende is, omdat:

- de vraag 'Heeft het monitoringsprogramma als geheel voldoende analysekracht om uitspraken te kunnen doen over het al dan niet toepassen van het hand aan de kraan principe' niet beantwoord is;
- een methodologische evaluatie grotendeels achterwege is gebleven;
- niet is ingegaan op het in de afgelopen jaren door de Auditcommissie gesignaleerde gebrek aan samenhang, afstemming en focus binnen het monitoringsprogramma.

De Auditcommissie heeft in meerdere adviezen geadviseerd het monitoringsprogramma te verbeteren.¹ Zij adviseert alsnog een gedegen methodologische evaluatie van het monitoringsprogramma uit te (laten) voeren. Haar advies van begin dit jaar biedt hiervoor al de handvatten.² Op basis hiervan kunnen vervolgens de benodigde aanpassingen aan het monitoringsprogramma worden doorgevoerd om de 'hand aan de kraan' te kunnen houden.

¹ De Auditcommissie adviseert sinds 2007 jaarlijks, zie voor haar adviezen www.commissiemer.nl.

² Brief Auditcommissie aan het ministerie van EZ, 31 januari 2013, kenmerk 2677-134/Ha/hb. De Auditcommissie heeft op 29 januari en 5 april 2013 met het ministerie van EZ en de NAM gesproken over de evaluatieaanpak.

Hieronder worden deze punten toegelicht.

Achtergrond

De aardgaswinning onder de Waddenzee vanaf de locaties Moddergat, Lauwersoog en Vierhuizen gaat volgens het 'hand aan de kraanprincipe'. Dit betekent dat aardgaswinning toegestaan is, maar verminderd of gestopt wordt bij teveel bodemdaling en/of bij aantasting van de natuur in en rond de Waddenzee. Hiervoor laat de NAM een uitgebreide monitoring uitvoeren door verschillende instituten en bedrijven.

In 2012 kondigde de minister van EL&I het uitvoeren van een 'methodologische evaluatie van het meet- en regelprotocol en het monitoringsprogramma over de afgelopen zes jaar' aan.³

De onderhavige brief is een reactie van de Auditcommissie op de door de NAM aangeleverde evaluatiedocumenten. Er is niet één alles omvattend evaluatierapport opgesteld. De Auditcommissie beschouwt daarom het geheel aan documenten als de evaluatie.

Reactie op de evaluatie

Een goede monitoring kan in geval van de achteruitgang van natuurwaarden aantonen of dit *wel of niet* samenhangt met bodemdaling door de gaswinning. De evaluatie moet laten zien met welke nauwkeurigheid de monitoring dit kan en welke aanpassingen nodig zijn in het monitoringsprogramma. Het monitoringsprogramma bestaat uit twee type metingen:

1. Metingen van diepe bodemdaling

Op basis van de zogenaamde 'geodetische metingen' wordt teruggekeken (is er niet een te snelle bodemdaling opgetreden) en modelmatig vooruit gekeken (is de verwachting dat met het huidige winningsscenario ook in de toekomst binnen de vastgestelde gebruiksruimte wordt gebleven). Uit de evaluatie blijkt dat de diepe bodemdaling in de periode 2007-2012 binnen de vastgestelde gebruiksruimte is gebleven en dat de verwachting is dat dit ook in de toekomst het geval zal zijn.

Vooropgesteld, de Auditcommissie ziet voor dit onderdeel voorsnog geen aanleiding om te twijfelen aan de juistheid van de huidige meetaanpak. Echter, een evaluatie van de gebruikte meetopzet, -technieken, data-analyse en modellen ontbreekt. Hierdoor is ten principale niet controleerbaar of deze aanpak geschikt en voldoende betrouwbaar is.

Ter illustratie enkele voorbeelden van onderwerpen die de Auditcommissie in een evaluatie verwacht:

- modelaanpassingen die de afgelopen 6 jaar door de NAM zijn doorgevoerd;
- reflectie op de kritische reacties van andere partijen die de voorspellende waarde van de modellen ter discussie stellen;

- een beschouwing van de verschillen tussen gemeten en gemodelleerde waarden van de afgelopen periode.

Voor meer voorbeelden verwijst de Auditcommissie graag naar haar advies van 31 januari 2013.

De evaluatie moet de onderbouwing leveren dat ook in de toekomst op deze basis uitspraken gedaan kunnen worden over het al dan niet toepassen van het 'hand aan de kraan principe'.

2. Metingen op en rondom Waddengebied en Lauwersmeer

Op basis van metingen aan natuurwaarden en aan plaatoppervlak en plaathoogte (de zogenaamde signaleringsmetingen) is bekeken of er geen schade aan natuurwaarden optreedt. Logischerwijs blijken uit de evaluatie hier nog geen effecten van gaswinning, er is immers tot op heden nauwelijks sprake van bodemdaling.⁴ Daarnaast zijn de meetreeksen die eventuele trendveranderingen kunnen aangeven nog niet opgebouwd.

Op basis van de huidige aanpak (meetopzet, meetmethodes, dataverwerking en de nu voorliggende evaluatie) en het eerder geconstateerde gebrek aan samenhang, afstemming en focus verwacht de Auditcommissie dat meetreeksen met onvoldoende meetnauwkeurigheid beschikbaar komen en/of onvoldoende op elkaar zijn afgestemd. Hierdoor ontstaat het risico dat het programma als geheel onvoldoende nauwkeurig is om eventuele aantasting van natuurwaarden door gaswinning te signaleren en het 'hand aan de kraan principe' in werking te zetten.

Het omgekeerde kan ook optreden, namelijk dat aantasting van natuurwaarden door andere factoren wordt veroorzaakt, door het monitoringsprogramma wordt gemeten, maar dat – door een gebrekkige meetnauwkeurigheid of afstemming bij de monitoring – niet kan worden uitgesloten dat deze aantasting veroorzaakt is door de gaswinning. De hand moet dan mogelijk onterecht aan de kraan.

Ter illustratie het volgende voorbeeld. Op basis van de nu voorliggende onderzoeksresultaten over vogeltellingen blijkt dat het programma voor de meeste vogelsoorten in de Waddenzee niet nauwkeurig genoeg is om op korte en lange termijn verbanden te kunnen leggen met de bodemdaling door de gaswinning. De Auditcommissie pleit daarom voor een onderzoeksaanpak waarin de vogeltellingen in samenhang worden bekeken met andere onderdelen van het meetprogramma, zoals onderzoek naar bodem- en schelpdieren. Dan hoeven niet alle vogelsoorten gemeten te worden, maar kan de focus worden gelegd op vogelsoorten die in samenhang met andere onderdelen (wel) voldoende nauwkeurige informatie kunnen geven. Hierdoor neemt de nauwkeurigheid van het monitoringsprogramma als geheel toe. De evaluatie had inzichtelijk moeten maken welke keuzes hierin in gemaakt kunnen worden om later goed onderbouwde

4

De oorzaak hiervan is dat de diepe bodemdaling vertraagd optreedt, zodat veel daling nog in de pijplijn zit.

beslissingen te kunnen nemen over de hand aan de kraan. Voor meer voorbeelden verwijst de Auditcommissie graag naar haar advies van 31 januari 2013.

Advies

De Auditcommissie adviseert aan de hand van haar advies van 31 januari 2013 alsnog een gedegen evaluatie uit te laten voeren.

Mocht u nog vragen hebben en/of behoefte hebben aan een toelichting dan is de Auditcommissie uiteraard graag bereid deze te geven.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'L.H.J. Verbeijen', written over the typed name and title.

drs. L.H.J. Verbeijen
Voorzitter van de Auditcommissie